

GUIA PER A L'ADAPTACIÓ A L'ESPAI EUROPEU D'EDUCACIÓ SUPERIOR

7. L'AVALUACIÓ CONTÍNUA

GUIA PER A L'ADAPTACIÓ A L'ESPAI EUROPEU D'EDUCACIÓ SUPERIOR

7. L'AVAUACIÓ CONTÍNUA

Universitat
de Girona

Universitat de Girona
Vicerectorat de Qualitat Docent. Programa de Suport a la Qualitat Docent: Josep Juandó,
Lluís Espunya i Rosa Ma. Casellas.
Amb la col·laboració dels doctors Esperanza Villar i Genís Barnosell.

Girona, setembre de 2009

PRESENTACIÓ

El Consell de Govern núm. 5/09, de 28 de maig de 2009, va aprovar la normativa de sistemes d'avaluació dels estudiants en els estudis oficials de grau de la Universitat de Girona. En aquesta normativa es declara, entre altres precisions, que “atès que l'aprenentatge és un procés, els sistemes d'avaluació utilitzats a la UdG es basen en els principis de l'avaluació contínua”.

A partir d'aquesta referència a la normativa, es presenta aquí un text que pot servir d'ajuda en relació amb aquesta modalitat d'avaluació, que ofereix avantatges per a l'alumnat i també per a la satisfacció de la funció docent del professorat.

D'altra banda, en el quadern de la *Guia per a l'adaptació a l'espai europeu* dedicat a l'avaluació de l'aprenentatge s'insistia en una idea que vol presidir la redacció d'aquest document: l'avaluació ha de ser *sostenible*, en el sentit que no pot comportar per al professorat una sobrecàrrega en la seva activitat docent.

DEFINICIÓ

L'avaluació contínua consisteix a recollir sistemàticament informació, per part del professor, per tal de fer un seguiment del procés d'aprenentatge de l'alumne, detectar-hi els aspectes que li generen més dificultats i poder-hi intervenir per ajudar-lo. En la mesura que aquesta tasca es faci adequadament l'avaluació final del procés d'aprenentatge tindrà més èxit.

L'avaluació contínua motiva especialment l'aprenentatge dels estudiants en la mesura que els posa de manifest allò que han après i els dona estratègies i procediments per comprendre i superar els errors que hagin pogut cometre en el procés d'aprendre.

Ens convé no confondre avaluació amb examen, ni avaluació contínua amb exàmens continus, i tenir ben present que ensenyar, aprendre i avaluar són en realitat tres processos inseparables, de tal manera que les activitats d'avaluació han d'estar plenament integrades en el procés d'ensenyament-aprenentatge. I ho estaran en la mesura que serveixin per informar l'estudiant i el professor d'on convé posar l'accent en el procés d'ensenyar i aprendre.

Per poder fer una avaluació d'aquestes característiques, és imprescindible que els estudiants coneguin bé les competències que els professors volen desenvolupar i els criteris d'avaluació que aplicaran per determinar l'èxit o no de l'esforç que han fet en la resolució de les activitats proposades, la qual cosa afavoreix una major implicació personal en l'estudi i en el treball. Convé, per tant, dedicar un temps a compartir amb els estudiants el sentit del mòdul o assignatura, les competències que haurà de desenvolupar, les activitats d'aprenentatge i d'avaluació que s'hi han programat i els criteris d'avaluació i qualificació que es volen establir.

Avantatges: el professor, en la mesura que recull evidències del treball dels estudiants i les contrasta amb ells, en coneix molt millor les característiques, capacitats i dificultats a l'hora d'aprendre i, en definitiva, pot avaluar de manera molt més ajustada el rendiment de l'estudiant i les competències que ha adquirit. D'altra banda, la retroacció (*feedback*) que recull l'ajuda a dissenyar i revisar la seva planificació docent.

L'estudiant, en rebre informació del progrés que fa, pot reconduir la seva actuació i accentuar l'esforç en els aspectes que més dificultat li comporten o en què menys èxit ha assolit; a més, se l'ajuda a avaluar el seu propi procés d'aprendre, amb la qual cosa s'afavoreix la seva autonomia.

Inconvenients: els derivats de les dificultats pràctiques que hi ha per dur-la a terme, que varien en funció del nombre d'estudiants i dels recursos de què es disposa. En aquest sentit, les possibilitats que ofereixen els entorns Moodle o, a la UdG, l'eina ACME, poden facilitar la pràctica d'aquest tipus d'avaluació. Seria també un inconvenient voler fer moltes activitats d'avaluació, sobre aspectes molt concrets o parcials, que fessin perdre de vista la necessària integració de coneixements que sempre ha de contenir una activitat d'avaluació.

LES EINES, LES ESTRATÈGIES I ELS MATERIALS QUE LA FACILITEN

Algunes d'aquestes eines i estratègies ja es comentaven al quadern esmentat de la *Guia*.

De fet, totes les activitats que s'utilitzen habitualment per a l'avaluació poden servir per a l'avaluació contínua. Convé, però, que es respectin les condicions següents:

- És molt important que hi hagi sempre una devolució personalitzada dels resultats aconseguits (encerts, errors detectats, coneixements massa superficials...) per tal de compartir amb l'estudiant els aspectes que ha de millorar i la manera com pot fer-ho.
- El contrast amb l'estudiant de la informació recollida pel professor és millor fer-lo en un temps prudencialment curt.
- Convé recollir evidències del treball de l'alumnat o fer proves de control de l'aprenentatge realitzat diverses vegades al llarg del quadrimestre.

A banda dels instruments més habitualment utilitzats, hem de considerar les possibilitats que ofereixen eines com el dossier d'aprenentatge (portafoli), les webquest, les wiki o els blogs, eines que ja fan servir molts professors de la nostra universitat.

En relació amb els agents de l'avaluació (qui ha d'avaluar), hem de poder aprofitar fórmules com l'autoavaluació o la coavaluació, que afavoreixen de manera decisiva la reflexió sobre l'activitat pròpia i, per tant, la major implicació dels estudiants en l'aprenentatge.

LA GESTIÓ DE L'AVALUACIÓ I L'AVALUACIÓ DE LES COMPETÈNCIES

Una de les tasques docents és recopilar de forma ordenada els resultats de l'avaluació, i veure com serveixen d'indicadors del progrés dels estudiants. Per tal de facilitar aquesta funció, *fer un seguiment del nivell d'adquisició de les competències* i alhora minimitzar el temps que ocupi al professorat, amb l'inici dels graus de la Universitat de Girona, el setembre de 2009 es posarà en funcionament una eina de gestió de l'avaluació, vinculada a les eines de planificació de la docència. El quadern número 8 d'aquesta guia la presenta en detall.

EXEMPLES

Per tal d'il·lustrar diverses possibilitats d'avaluació contínua, a les pàgines següents es fa referència a casos reals extrets de dues assignatures de la UdG del curs 2008-2009 (*Psicologia de l'aprenentatge, la motivació i l'emoció, i Història contemporània*).

Exemple 1

Assignatura: Psicologia de l'aprenentatge, la motivació i l'emoció. Estudis de Psicologia. Facultat d'Educació i Psicologia

Professora: Dra. Esperanza Villar

Nombre d'estudiants matriculats: 90-100

Competències:

- Explicar i relacionar les estructures i els processos involucrats en les funcions psicològiques bàsiques de motivació, emoció i aprenentatge.
- Analitzar els principis teòrics de la psicologia de l'aprenentatge, la motivació i l'emoció.
- Realitzar una pràctica reflexiva, crítica i responsable en la recerca i en la intervenció en psicologia de l'aprenentatge, la motivació i l'emoció, d'acord amb els estàndards ètics de la professió.

Activitat:

“Pràctica d'entrenament (coaching) per treballar els continguts del primer semestre. Cada estudiant ha de treballar amb un company o companya i ha de posar en pràctica diferents tècniques relacionades amb la motivació i l'emoció.”

Es tracta d'un programa de tutorització individual entre iguals (*peer tutoring*), similar als processos d'entrenament professional, que té com a objectiu la integració de la teoria i la pràctica, i la

vinculació dels aprenentatges universitaris amb la realitat professional que els estudiants trobaran en acabar els estudis. Tot i tractar-se d'una assignatura de l'àrea de psicologia bàsica, amb un fort component teòric, es pretén que l'estudiantat valori l'equilibri entre teoria i pràctica i adquireixi consciència de la necessitat de fonamentar les intervencions professionals amb l'objectiu prioritari de fomentar l'adquisició de competència professional i el sentit d'eficàcia i autoconfiança en les habilitats pròpies.

A través d'aquest procés, els estudiants han de fer diferents tasques de tutorització d'un company o companya, per a la qual cosa han d'utilitzar tècniques derivades del coneixement de l'assignatura. Per tal de desenvolupar correctament aquestes tècniques, cal que coneguin i comprenguin les estructures i processos motivacionals i emocionals, i que n'entenguin els principis teòrics. El desenvolupament d'aquests continguts es duu a terme a les classes presencials. Posteriorment, cal que es posin en pràctica a través de la tutorització del company o companya. Cada estudiant actua com a entrenador (*coach*) d'un company o companya i com a estudiant d'un altre company o companya.

Aquesta activitat requereix posar en joc de manera integrada els coneixements assolits i la capacitat de reflexió en la pràctica perquè es demana a l'estudiant que planifiqui, executi i avaluï el resultat de la sessió d'intervenció, d'acord amb els continguts teòrics treballats. Aquesta informació per a cada sessió s'ha d'incloure en el dossier de l'assignatura.

Aquestes sessions i l'actuació dels tutors i tutores és supervisada en grups (de 10 a 15 persones) per part de la professora, que estructura l'activitat, proporciona eines de planificació i assessorament, obté retroacció del grau d'assoliment dels objectius i del procés d'aprenentatge dels estudiants, resol dubtes i anima a desenvolupar l'activitat. Cada estudiant fa una sessió d'una hora amb la seva parella cada quinze dies i té una sessió d'una hora de tutoria grupal amb la professora, també cada quinze dies. A part, l'estudiant sintetitza l'activitat realitzada, aporta evidències del desenvolupament que ha assolit i fa una reflexió crítica sobre el procés en el dossier de l'assignatura.

Un exemple del tipus d'activitats que duen a terme els estudiants amb la seva parella acadèmica per al tema 3 'Intencionalitat i conducta' és establir fites i objectius acadèmics:

Tema 3. Intencionalitat i conducta

Vinculació amb l'exercici professional	<ul style="list-style-type: none"> - Una de les activitats habituals dels psicòlegs en la seva pràctica professional és ajudar les persones a saber identificar i establir fites: <ul style="list-style-type: none"> · Objectius terapèutics en psicologia de la salut. · Fites esportives en psicologia de l'esport. · Fites acadèmiques en psicologia de l'educació. · Fites en l'àmbit de les organitzacions i del treball...
Coneixements necessaris	<ul style="list-style-type: none"> - El concepte d'intenció. - Com es desenvolupen els processos intencionals (diferents explicacions teòriques). - El paper de les fites en la motivació. - La funció de les fites. - Tipus i característiques de les fites. - El desenvolupament de fites.
Activitat: definició de les fites acadèmiques	<ul style="list-style-type: none"> - L'entrenament ha d'ajudar l'estudiant a definir les seves fites acadèmiques a través de preguntes del tipus següent: "Com t'agradaria que fossin les coses en aquesta assignatura?", "què voldries assolir?", "per on vols començar?" - Definir les fites que l'estudiant desitja assolir en relació amb l'assignatura. - Definir les accions i tasques que poden fer possible assolir els objectius. - Definir les fites d'acord amb els criteris teòrics especificats a classe. - Revisar si es compleixen tots els criteris que ha de tenir un programa de fites.
Evidències per al dossier	<ul style="list-style-type: none"> - L'entrenador ha d'explicar com ha plantejat la sessió, la seva fonamentació teòrica i com s'ha desenvolupat. - L'estudiant ha d'incorporar les seves fites al dossier de l'assignatura i explicar com l'ha ajudat l'entrenador, com s'ha sentit i el grau de satisfacció i de compromís assolit amb les fites pactades. Tots dos han de justificar si les fites s'ajusten als criteris establerts a classe.

Avaluació:

Dossier o portafoli de l'assignatura: l'estudiant ha d'aportar les evidències de les activitats d'aprenentatge realitzades, que s'avaluaran d'acord amb un protocol específic (40% de la nota final).

El cost de l'activitat en termes de temps per a l'estudiant és de dues hores cada quinze dies per a la intervenció i la tutoria, més un parell d'hores setmanals per llegir, reflexionar, planificar i escriure. En total es calculen sis hores per activitat quinzenal. Cada estudiant ha de fer el dossier d'acord amb la doble funció, d'una banda com a entrenador i, de l'altra, com a estudiant.

Per a la professora comporta tres hores de tutoria setmanals amb els grups, més el temps destinat a planificar les activitats, elaborar les guies de suport de cada activitat i corregir el dossier de l'assignatura a final de semestre. També és convenient dedicar un temps (una o dues hores setmanals) a llegir algunes mostres de com es van desenvolupant les activitats (es demanen cinc o sis dossiers cada setmana). Això dona seguretat a l'estudiantat respecte de si desenvolupen la tasca de manera adequada i, al mateix temps, estimula el fet que es treballi de manera contínua.

Exemple 2

Assignatura: Història contemporània. Estudis d'Història. Facultat de Lletres

Professor: Dr. Genís Barnosell

Nombre d'estudiants matriculats: 45

Dues de les **competències** diuen:

- Analitzar i sintetitzar, i raonar críticament.
- Organitzar i planificar el treball i aprendre individualment.

Per assolir aquestes competències, l'alumnat ha de ser capaç, entre altres coses, del següent:

- Conèixer i aplicar la "pauta de comentari i utilització de documents històrics" que es treballa a començament de curs. Aquest document inclou criteris de valoració sobre les característiques del document, com ara tractar la informació que aporta i com ha de valorar-la.

- Ser capaç de fonamentar de manera adequada les conclusions pròpies.
- Presentar correctament, de forma oral i/o escrita, els resultats d'aquesta anàlisi.
- Relacionar la informació obtinguda amb altra informació històrica.
- Ser capaç de portar al dia tots els treballs.

Les **activitats** que es realitzen per assolir aquestes competències són les següents:

- A l'inici del curs, i cada vegada que escau, s'expliciten clarament les competències que s'han d'assolir, les activitats d'ensenyament-aprenentatge que es faran i els criteris d'avaluació que se seguiran.
- Una part de les classes presencials consisteixen en comentaris de documentació rellevant per als temes que es tracten, els primers dels quals els realitza el professor per introduir el procediment i donar criteris per establir la rellevància de la documentació. De manera progressiva, és l'alumnat qui va fent cada vegada més ítems del comentari.
- Una vegada introduït clarament el procediment, és l'alumnat qui fa tot el comentari de manera oral, seguint totalment o en part, segons escaigui, la pauta de comentari. El grup classe avalua l'exposició amb els seus comentaris.
- Aquest procediment es reforça amb el comentari per escrit d'alguns dels mateixos documents, el resultat dels quals s'exposa a classe quan procedeix i es discuteix entre tots els assistents. Si escau, alguns d'aquests documents poden ser objecte d'una correcció per escrit.
- Finalment, es fa un examen d'una part de la matèria, en el qual s'inclou almenys un comentari de document històric que cal fer seguint totalment o en part, segons correspongui, la pauta de comentari. Prèviament a l'examen es proporciona a l'alumnat i es comenta a classe un document "d'orientacions per a l'avaluació", en el qual es torna a posar èmfasi en les competències que s'han d'assolir i els criteris d'avaluació de cadascuna d'elles.

Com es pot comprovar, totes aquestes activitats d'ensenyament-aprenentatge ho són també d'**avaluació formativa**. Entre aquestes activitats, se'n trien unes que seran també d'**avaluació sumativa**. Entre aquest darrer tipus d'activitats, s'inclouen presentacions orals i/o escrites completes, i l'examen (en el conjunt del curs, l'examen no representa més del 55% de la nota).

ALGUNES REFERÈNCIES BIBLIOGRÀFIQUES

- DELGADO GARCIA, Ana María (coordinadora), BORGE BRAVO, Rosa, GARCIA ALBERO, Jordi, OLIVER CUELLO, Rafael, SALOMON SANCHO, Lourdes: *Competencias y diseño de la evaluación continua y final en el espacio europeo de educación superior. Programa de Estudios y Análisis*. Número de referencia: EA2005-0054, 2005.
- DELGADO GARCIA, Ana María y OLIVER CUELLO, Rafael: *La evaluación continua en un nuevo escenario docente*. Revista de Universidad y Sociedad del Conocimiento Vol. 3 - N.º 1 / Abril de 2006.
- MATEO ANDRÉS, Joan y MARTÍNEZ OLMO, Francesc: *La evaluación alternativa de los aprendizajes*, Cuadernos de Docencia Universitaria, nº 3, ICE-Universidad de Barcelona, 2005.
- SANTOS GUERRA, Miguel Ángel: *Una Flecha en la diana: la evaluación como aprendizaje*, Narcea, Madrid, 2003.

Universitat
de Girona